

Література.

1. Кулик Н. М. Технологія адаптації у системі управління підприємством / Н. М. Кулик, Т. М. Соколенко // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. – Том 14. – № 3. – С. 96-100.
2. Ковалев А. М. Сущность и особенности систем креативного менеджмента на промышленных предприятиях / А. М. Ковалев // Управление экономическими системами.– 2015.– № 73. – С. 37-39.

**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Долгунін М. Є., студент

*Науковий керівник: Якименко-Терещенко Н. В., д.е.н., професор
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

В умовах планової економіки, коли переважала державна форма власності підприємств, держава жорсткими централізованими адміністративними заходами регулювала економічні процеси. Такі явища, як несумлінна конкуренція, промислове шпигунство, корупція, тіньова економіка, мали місце, але в значно менших масштабах, ніж в даний час. В той час підприємствам не було необхідності надавати пильну увагу забезпеченню своєї економічної безпеки. Держава, шляхом перерозподілу створеного національного доходу, надання пільг, дотацій, субсидій штучно підтримувало навіть збиткові підприємства.

Перехід до ринкової економіки, поява значної кількості підприємств різноманітних організаційно-правових форм, що базуються на різних формах власності, поява різноманітних способів конкурентної боротьби, недосконалість законодавчої бази, слабкість державних структур, покликаних створити нормальні умови для розвитку бізнесу, поставили господарюючі суб'єкти в умови, коли вони вимушені приділяти значну увагу питанням забезпечення своєї економічної безпеки. В сучасній економічній ситуації виробничі одиниці володіють повною економічною самостійністю. Вони самі визначають свою економічну політику, формують портфель замовлень, організовують виробництво і збут продукції, відповідають за результати господарської діяльності. Все це актуалізує проблему забезпечення економічної безпеки бізнесу в сучасних умовах.

Економічна безпека підприємства, на визначення Лянного Г. [1], — це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізаційних чинників. До зовнішніх загроз і чинників належать: протиправна діяльність кримінальних структур, конкурентів, фірм і фізичних осіб, що займаються промисловим шпигунством або шахрайством, неспроможних ділових партнерів, раніше звільнених за різну провину співробітників підприємства, а також правопорушення зі сторони корумпованих елементів з числа представників контролюючих і правоохоронних органів. До внутрішніх загроз і чинників відносяться дії або пасивності (у тому числі умисні і ненавмисні) співробітників підприємства, що суперечать інтересам його комерційної діяльності, слідством яких можуть бути нанесення економічного збитку компанії, витік або втрата інформаційних ресурсів (у тому числі відомостей, що становлять комерційну таємницю), підрив її ділового іміджу в бізнес-колах, виникнення проблем у взаємостосунках з реальними і потенційними партнерами, конфліктних ситуацій з конкурентами, контролюючими і правоохоронними органами тощо. Кількісний і якісний аналіз наведених вище загроз дозволяє зробити висновок про те, що надійний захист економіки будь-якого підприємства можливий тільки при комплексному і системному підході до його організації.

У сучасних умовах відбувається трансформація економічної безпеки підприємства в соціально-економічну. Така трансформація зумовлена посиленням впливу людського чинника в зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Проявом такого впливу в зовнішньому середовищі підприємства є формування його соціальної відповідальності, а у внутрішньому – створення соціального партнерства.

Враховуючи спектр можливих загроз економічної безпеки організації, захисту підлягають всі види ресурсів, що привертаються для досягнення економічної і соціальної мети організації. Виділяються наступні напрями:

- фізичну безпеку об'єктів підприємницької діяльності: будівель, споруд, машин, механізмів, товарних запасів, сировини, фінансових ресурсів;

- інформаційну безпеку, захист інформаційних мереж, ресурсів, програмних засобів, а також об'єктів інтелектуальної власності та інших нематеріальних активів, включаючи майнові інтереси учасників підприємницької діяльності;

- юридичну безпеку, під якою розуміється компетентне оформлення порядку і умов здійснення діяльності;
- безпеку персоналу, техніку безпеки, особисту безпеку підприємця, топ-менеджменту, безпека ділових відносин.

Забезпечення економічної безпеки виробничої діяльності вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, метою функціонування якої є своєчасне виявлення і запобігання небезпек і загроз, забезпечення досягнення підприємством мети діяльності. Реалізація даної мети відбувається на основі вирішення цілого комплексу задач, серед яких виявлення реальних і прогнозування потенційних небезпек і загроз, знаходження способів їх запобігання, ослаблення або ліквідації наслідків їх дії, аналіз зусиль і засобів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства тощо [2].

До числа основних задач системи економічної безпеки підприємства належать:

- захист законних прав і інтересів підприємства і його співробітників;
- збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку обстановки;
- вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу;
- виявлення, попередження і припинення можливої протиправної і іншої негативної діяльності співробітників підприємства в збиток його безпеки;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей;
- отримання необхідної інформації для розробки найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики економічної діяльності компанії тощо.

До основних елементів системи безпеки підприємства належать:

- 1) захист комерційної таємниці і конфіденційної інформації;
- 2) комп'ютерна безпека;
- 3) внутрішня безпека;
- 4) безпека будівель і споруд;
- 5) фізична безпека;
- 6) технічна безпека;
- 7) безпека зв'язку;
- 8) безпека перевезень вантажів і осіб;
- 9) екологічна безпека;
- 10) конкурентна розвідка тощо.

Методика побудови системи економічної безпеки підприємства включає такі етапи:

- вивчення специфіки бізнесу підприємства, сегмента, який воно займає на ринку, штатного розпису, а також знайомство з персоналом;

- аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства та вивчення інформації про кризові ситуації, їхні причини і шляхи врегулювання;
- аудит наявних засобів із забезпечення безпеки й аналіз їх відповідності виявленим загрозам;
- моделювання нової системи економічної безпеки підприємства: розробка плану усунення виявлених під час аудиту недоліків; підготовка пропозицій щодо удосконалення системи економічної безпеки (у т.ч. створення служби безпеки на підприємстві, якщо такої не існувало, чи системи безпеки на її базі, визначення механізмів її забезпечення та розробка організаційної структури управління системою), розрахунок усіх видів необхідних ресурсів; планування щомісячних витрат на забезпечення функціонування системи економічної безпеки (бюджет);
- затвердження керівництвом моделі нової системи та бюджету на її утримання;
- формування нової системи економічної безпеки;
- оцінка ефективності сформованої системи, а також її удосконалення.

Основне значення системи економічної безпеки підприємства полягає в тому, що вона повинна носити попереджувачий характер, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є:

- забезпечення стабільної роботи підприємства, збереження і примноження фінансів і матеріальних цінностей;
- попередження кризових ситуацій, у тому числі різних надзвичайних подій, пов'язаних з діяльністю «зовнішніх» або «внутрішніх супротивників».

Література.

1. Лянной Г. Система экономической безопасности предприятия / Г. Лянной // BOS — журнал о личной и коммерческой безопасности. – 2006. – № 7. – С. 16-19.
2. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. ; за ред. В. М. Гейця. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 240 с.